



הצבא אוכל כשר ושומר שבת

מהי גישת התורה ביחס לבני העם שסטו מהדרך? ניתן למצוא מקרים בהם נבחרה גישת הריחוק, אולם לאחר מתן תורה נוצרה מדיניות חדשה, לא מוותרים על אף יהודי!

הפיצול שלא קרה

בצבא החדש שהוקם בארץ ישראל בעת מלחמת השחרור, היתה גם פלוגה של חיילים דתיים. לקראת סוף שנת תש"ח, בעיצומה של השבת, הטבחים של הפלוגה קיבלו פקודה לבשל אוכל עבור החיילים לפני צאתם לקרב.

הטבחים שהיו שני בחורים דתיים מבני ברק, סירבו לחלל את השבת ולא הסכימו בשום אופן לבשל, חרף האיומים הרבים מצד המפקד. בסופו של דבר, המפקד הזמין טבחים מגדוד אחר שבישלו את האוכל. לתדהמתו, החיילים באותה פלוגה שהיו כולם דתיים, סירבו לאכול את האוכל שבושל עבורם בשבת. שני הטבחים הדתיים הועמדו למשפט צבאי ונשפטו לשבוע מאסר, ובנוסף לכך, כדי להשפילם, גילחו את ראשם (זה היה נוהג נפסד מימי הבריטים שחיילים שנשלחו למאסר היו מגלחים את ראשם).

הטבחים הגישו ערעור לבית הדין של החטיבה, והללו עוד החמירו על עונשם וגזרו עליהם שלושה חודשי מאסר. החיילים הדתיים של אותה פלוגה פתחו אפוא בשביתת רעב כללית במחאה על המאסר של חבריהם.

הסיפור דלף החוצה וחולל סערה ציבורית גדולה שהגיעה עד לישיבת הממשלה. שר הדתות דאז השמיע את מחאתו וטען שלא ייתכן שבמדינה יהודית ובצבא יהודי ייענשו חיילים שרוצים לשמור שבת. הלה אף איים שהוא יתפטר מהממשלה. להפתעתו, דווקא נציגי השמאל בממשלה תמכו בו ומתחו ביקורת על שר הביטחון דוד בן גוריון. נציגי השמאל טענו, שכשם שהם דורשים חופש למצפון שלהם, כך הם דורשים חופש למצפון של החייל הדתי שרוצה לשמור את השבת. בן גוריון נכנע והבטיח שהוא ייתן הוראה לשחרר את החיילים הדתיים ממאסרם.

מיד אחר-כך התקיימה אסיפה של ועדת השרים שנועדה להגדיר את החוקים הדתיים בצבא. באסיפה הזאת ישבו נציגי כל הסיעות בממשלה, מהדתיים ביותר ועד נציגי השמאל והקומוניסטים. הנציגים הדתיים טענו שמעתה ואילך צריך לשבץ כל חייל דתי בתוך פלוגה דתית, ולתת לפלוגות הדתיות את כל הצרכים הדתיים שלהם. הם טענו שאם חייל דתי ישובץ בפלוגה רגילה הוא יושפע

גם נציגי השמאל תמכו בטענה הזאת. הם באו מהכיוון ההפוך ואמרו: קחו את החיילים הדתיים ותעשו איתם מה שהם רוצים; שיתפללו כל היום, ילמדו תורה כל היום, ויאכלו צ'ולנט כל השבוע, רק שיעזבו אותנו לנפשנו ויתנו לשאר החיילים לחיות כרצונם בלי לכפות עליהם שום ענייני דת.

אולם האחרים טענו שאסור לעשות פלוגות לדתיים בלבד, כי בכך אנחנו מוותרים למעשה על הדת של כל החיילים האחרים. הייתכן? כך הם טענו? שבצבא יהודי רוב החיילים לא יאכלו אוכל כשר ולא ישמרו שבת? הרי בכך שאנחנו מצילים את החיילים הדתיים אנחנו במקביל מפקירים את שאר אנשי הצבא! אדרבה, צריך להבטיח שכל חייל בצבא, בכל פלוגה שהיא, יוכל לשמור על הדת אם רצונו בכך.

אחרי שכל הצדדים השמיעו את טענותיהם, ראש הממשלה ושר הביטחון דוד בן גוריון סיכם את הדיון ואמר: הצבא הוא צבא של כל העם; לא נפצל את הצבא לצבאות של דתיים ולא דתיים. לא נייצר גטו בתוך הצבא. לחייל הדתי אסור לאכול אוכל לא כשר, לעומתו החייל שאינו דתי יכול לאכול גם כשר? לפיכך כל הצבא יאכל רק אוכל כשר. לחייל דתי אסור לחלל שבת, לעומתו החייל שאינו דתי יכול גם הוא לנוח בשבת? לפיכך כל הצבא ישמור שבת (למעט מקרים של צרכי בטחון מובהקים). מאז ישנם משגיחי כשרות ורבנים צבאיים שדואגים לא רק לצרכים של החיילים הדתיים אלא שלכל הצבא יהיה צביון יהודי.

לרחק או לקרב

למעשה זהו ויכוח ישן ועתיק? מהי השיטה הנכונה והטובה יותר: האם לבנות מחיצות גבוהות וכל אחד יחיה את חייו לפי הצביון שמתאים לו, או שכולם צריכים ללמוד לחיות יחד.

לכאורה אפשר להביא ראיות מהתורה שהדרך הנכונה היא להיפרד ושכל אחד ידאג לצרכים שלו. בפרשת לך לך אנחנו קוראים על היהודי הראשון, אברהם אבינו, שהיו לו קונפליקטים בנושאי דת עם אחיינו לוט, "ויהי ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוט". אומר רש"י: "לפי שהיו רועי של לוט רשעים ומרעים בהמתם בשדות אחרים, ורועי אברהם מוכיחים אותם על הגזל" (בראשית יג, ז).

היה זה ויכוח דתי בין קבוצות שלא הסתדרו. אברהם פנה אפוא אל לוט ואמר לו: "אל נא תהי מריבה ביני ובינך, ובין רועי ובין רועיך, כי אנשים אחים אנחנו?" הפרד נא מעליך? לטובת השלום בוא ונפרד. אבל מה שיצא מכך הוא שלוט בחר לעבור לגור בסדום? אותה סדום ועמורה הידועה לשמצה?

בדור הבא אנחנו קוראים על ישמעאל ויצחק. שרה שמה לב שלישמעאל יש השפעה רעה על יצחק, ומיד היא אמרה לאברהם "גרש האמה הזאת ואת בנה". אברהם לא אהב את הרעיון הזה, אך ה' אמר לו לשמוע בקול שרה, ואכן נפרדו דרכיהם של יצחק וישמעאל. אולם מה יצא מישמעאל? אומר רש"י: "היה יושב במדבר ומלסטם את העוברים" (בראשית כא, כ).

בדור הבא של יעקב ועשיו, אנחנו קוראים על מקרה דומה. אחרי 22 שנות איבה

בין יעקב ועשיו סוף סוף הם נפגשו והתנשקו, ואז עשיו מציע ליעקב "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך" [?] "ואלכה לנגדך בשוה לך, טובה זו אעשה לך שאאריך ימי מהלכתי ללכת לאט כאשר אתה צריך" (בראשית לג, יב). עשיו הציע ליעקב בוא נחיה יחד כאחים, אולם יעקב אבינו ויתר באדיבות על ההצעה.

כך גם ביציאת מצרים, היו יהודים שלא רצו לצאת ממצרים כי היה להם טוב שם. משה רבינו לא התווכח איתם אלא פשוט יצא בלעדיהם, וכמו שאומר רש"י: "שהיו בישראל באותו הדור רשעים ולא היו רוצים לצאת" (שמות י, כב), ולכן רק "אחד מחמשה יצאו" (יג, יח).

אם-כן רואים כאן שיטה עקבית, שאם מישהו לא מעוניין להתיישר לפי הקו שהיהדות תובעת [?] פשוט נפרדים ממנו וממשיכים הלאה.

אין את הלוקסוס לוותר

אבל, רבותיי, אם תשימו לב תגלו שכל המקרים הללו התרחשו לפני מתן תורה. אחרי מתן תורה אנחנו לא מוצאים גישה כזאת. בכל המריבות והתלונות שהיו במדבר כנגד משה רבינו. מעולם לא ראינו שמשה הציע לאלו שטענו שהיה טוב להם במצרים משהו בסגנון של "תחזרו למצרים", אלא הוא **תמיד** ניסה לקרב אותם ולשכנע אותם לעשות שלום וכו'. אפילו במחלוקת קורח, משה הלך לדתן ואבירם וניסה לפייס אותם.

מדוע המדיניות השתנתה? הרבי מסביר שמעמד הר סיני ביטא גישה חדשה לכל העניין. במתן תורה לא השתתפו רק הדתיים או אלו שבחרו להשתתף במעמד הזה מרצונם החופשי. ה' התגלה בהר סיני לכל העם, אנשים נשים וטף, כולם היו שם. לא היה אדם אחד שלא היה חלק מהחוויה המרוממת הזאת. הקב"ה פנה לכל אחד שנכח שם בלשון יחיד ואמר לו "אנכי ה' אלוקיך".

מאותו רגע של מעמד הר סיני ואילך, עם ישראל נעשו ערבים זה לזה. לא עוד "הפרד נא מעלי", יותר לא שולחים את הילד הרע מבית הספר כמו ששלחו את ישמעאל, לא עוד מוותרים על שמונים אחוז מהעם. ממעמד מתן תורה ואילך אנחנו תלויים אחד בשני ואחראים אחד לשני.

אין לנו את הלוקסוס לוותר על מי שלא רוצה לקיים מצוות. אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו לאבד אפילו לא יהודי אחד. עלינו לדאוג לכולם, אסור להקים מחיצות כדי למנוע מריבות. מוטב שכולם יחיו ביחד עם מריבות מאשר חיים של 'שלום' שבו מפסידים את רוב העם.

חייבים למצוא את הדרך לחיות בצוותא, כי מאז חג השבועות לפני יותר מ-3300 שנים כל ישראל ערבים זה לזה.

(ראה 'לקוטי שיחות' כרך א עמ' 252 וכרך יא עמ' 2).